

*Ковганич І.**

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ПІРАТСЬКИХ ПАРТІЙ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Певний рівень охорони інтелектуальної власності є необхідним для забезпечення власників правами на використання результатів їх інноваційної діяльності та, відповідно, для науково-технічного прогресу. Однак встановлення монополії на права інтелектуальної власності (шляхом впровадження занадто високих стандартів охорони) може спричинити збідніння «банку знань» людства, загрожує незбалансованістю такої системи із суспільними інтересами.

Проблема глобалізації у сфері інтелектуальної власності пов'язана з розмежуванням учасників відносин інтелектуальної власності на дві категорії — власники таких прав (винахідники, автори, їх правонаступники) і користувачі інформації та технологій. Важливою проблемою глобалізації, яка пов'язана, передусім, з рівнем економічного розвитку країни-учасниці глобалізації є нерівномірність розподілу доходів від інтелектуальної власності між країнами [1, с.69–70].

Дискусійним є питання про те, до якої межі права інтелектуальної власності можуть вважатися ексклюзивними, і як забезпечити доступ до них суспільства. Вивченню цієї проблеми присвячені роботи наступних зарубіжних фахівців у сфері інтелектуальної власності: А. Дітц, П. Дракос, Р. Мейн, В. Лейндс, Р. Познер та ін.

У своїх працях ці автори зосереджуються на дослідженні наступних питань. Яким має бути оптимальний режим охорони прав інтелектуальної власності? Як досягти балансу між стимулюванням винахідників (авторів) для інноваційної (творчої) діяльності та розповсюдженням знань і технологій? Яким має бути режим охорони прав інтелектуальної власності, щоб використання знань і технологій у суспільстві не завдавало шкоди інтересам власників [2, с.336].

У 2010 р. було засновано Піратську Міжнародну Партію (Pirate Parties International). Піратська Міжнародна Партія існує для допомоги при заснуванні, підтримки і сприяння, і для підтримки зв'язків і співробітництва між піратськими партіями у світі [3]. На сьогодні піратські партії (далі — ПП) як суспільні рухи існують в 61-й країні світу, близько 15 зареєстровано як політичні партії.

Засновник Шведської ПП Рік Фальквінге визначив три основні принципи піратського співтовариства: культура обміну, свобода інформації та непорушність права на особисте життя [4].

Маніфест Піратської партії Сполученого королівства 2011 складається з п'яти частин (звернення лідера ПП Сполученого Королівства; авторське право (і суміжні права); патенти; недоторканність особистого життя; свобода слова) і має на меті зокрема зменшити тривалість дії авторського права до 10 років з можливістю подовження його через 5 років

* студент 4 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Серьогін О.Ю.

або через 10 у випадку вільного ПЗ а також унеможливити поновлення охорони для творів, які було незначно змінено. Пропонується повернути наступні права, не обмежуючись ними: право на зміну формату; право обмінюватися файлами між друзями й децентралізовано між комп'ютерами; право користуватися й обмінюватися нашою культурною спадщиною вільно від загрози надмірного судового переслідування. Контрафакція і прямий прибуток від творів інших людей без оплати їм буде залишатися незаконним [5].

У декларації принципів Українського піратського співтовариства (це громадська організація) можна виділити кілька провідних намірів: обмін інформацією, що не передбачає отримання комерційної вигоди у будь-якому вигляді повинен бути вільним; необхідно визнати на законодавчому рівні міжнародні вільні ліцензії, такі як Creative Commons, GNU GPL/GFDL, BSD та інші; патентне право має використовуватись для заохочування та винагородження авторів і винахідників, а також сприяти вільній конкуренції [6].

Слід зазначити, що в існуючій системі охорони ІВ можна здійснити певні прогресивні реформи, навіть не вносячи значних змін. Наприклад, в умовах вільного відтворення творів (відповідно до ЗУ «Про авторське право і суміжні права») необхідно зняти обмеження, накладені репрографічним способом відтворення творів (слід дозволити відтворення в електронній формі як зображень).

Отже, позиції ПП спрямовані на зменшення рівня охорони ІВ там, де це буде відповідати інтересам інформаційного суспільства. Цей підхід суперечить існуючій системі охорони ІВ, насамперед стосовно охорони майнових прав володільців ІВ. Саме тому у деяких країнах ПП відмовляють у реєстрації як політичним партіям.

На сьогодні для підвищення рівня дотримання законів про ІВ необхідне їх послаблення, інакше доведеться втручатися в особисте життя людей для контролю за дотриманням цих законів (наприклад, відстежувати порушників через інтернет-провайдерів), що неприпустимо. А значні порушення такого законодавства у країнах, що розвиваються і найменш розвинутих країнах загрожують стійкості й авторитетності усієї національної правової системи, знижують правосвідомість населення.

Реалізація пропозицій ПП не є простою з огляду на міжнародні договори, прийняті певною державою. Оскільки у більшості держав є фактичний примат міжнародного права, то необхідним буде внесення застережень до договорів, які стосуються ІВ, ратифікованих ними раніше. Якщо держава є членом СОТ, то їй доведеться припинити членство у цій організації у разі внесення змін до законодавства, які суперечать Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Таким чином, правові позиції піратських партій потребують зміни положень стосовно охорони ІВ не лише на національному рівні, але й на міжнародному.

Література

1. Потехіна В. Інтелектуальна власність / За ред. Дахна І. І. - Київ: ЦУЛ, 2008. — 413 с.
2. Валле В. Парадокси права інтелектуальної власності. — Київ: Освіта України, 2010. — 448 с.
3. Pirate Parties International Statutes [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://wiki.pp-international.net/wiki/images/a/a6/Statutes_of_the_Pirate_Parties_International.pdf.
4. Хто ми та які наші цілі // Громадська організація «Українське піратське співтовариство» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://pp-ua.org/who-we-are.html>.

5. Pirate Party Manifesto 2011 (UK 2011 Manifesto) // Pirate Party UK [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://www.pirateparty.org.uk/media/uploads/manifesto2011/uk/UK_Final_Low.pdf.
6. Декларація принципів // Громадська організація «Українське піратське співтовариство» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://pp-ua.org/Ofitsiyni-dokumenti/2011-04-22-06-58-12.html>.